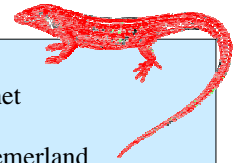

de duinen. Nadat jarenlange strijd tegen zee en wind was opgelost door het duin vast te leggen met bos- en helmaanplant, moest het roer om. Het vastgelegde duin was soortenarmer en vooral overwoekerd door gras en struweel (hoewel dat laatste niet erg nadelig was voor de zandhagedis). Het op gang brengen van de verstuivingsdynamiek werd in de hand gewerkt door te plaggen, naaldbos te kappen en her en der de bodem te verwonden. De zeewind doet de rest en zorgt er voor dat, eenmaal aangeslagen, de verstuiving op gang blijft. Het striemende zand heeft in de wijde omgeving zijn uitwerking op de vegetatie die schraler en dus geschikter blijft voor de zandhagedis. Dit in tegenstelling tot het plaggen op heideterreinen. In principe heeft dit dezelfde functie als in de duinen, het terugbrengen van de vegetatie tot het pioniersstadium. Maar de uitwerking op de lange duur verschilt totaal. Door het ontbreken van de zeewind en het losse duinzand, groeit een plagplek al snel dicht, waardoor abiotische dynamiek niet op gang komt en continu ingrijpen noodzakelijk blijft. Met als eindresultaat een monotone begroeiing en een genivelleerde bodem- en vegetatiestructuur.

begrazing

Een ander belangrijk beheersinstrument tegen vergrassing is begrazing. Zowel in het duin- als het heidebeheer wordt begrazing breed toegepast. Het belangrijkste effect van begrazing in de kalkrijke duingebieden is niet zozeer het eten van het gras, alswel het verwonden van de bodem en het openen van het struweel. Door betreding van vooral de hellingen ontstaan er vele tredpaadjes door het gras en het struweel heen. Hierdoor neemt de hoeveelheid vegetatieranden en de structuur in de vegetatie sterk toe en daarmee dus ook het aantal geschikte zon-, schuil- en jachtplekken voor de zandhagedis. Daarnaast bestaan de tredpaadjes veelal uit kaal zand, wat weer een geschikt substraat is om eieren af te zetten. Dit hebben we daadwerkelijk vast kunnen stellen tijdens het onderzoek in het Kraansvlak (zie nieuwsbrief 27). Hier hebben we vijf jaar lang de gevolgen van begrazing op het voorkomen van zandhagedissen gevolgd. We vonden, behalve een toename aan het aantal zandhagediswaarnemingen op het begraasde traject (fig. 4), ook vers uitgekomen

naam:	Ruud Luntz
traject:	Zeereep 9 en duintjes van het Kennemerstrand.
regio:	Nationaal Park Zuid-Kennemerland (DUINEN)
soorten:	zandhagedis, rugstreeppad
sinds:	de start van het programma, 1990.

Monitoor je voor je plezier?

Werk en plezier lopen door elkaar, maar plezier staat wel voorop, als je er geen plezier in hebt beïnvloedt het je telling.

Wat fascineert je aan het traject of de soorten?

Mij fascineert het gehele gebied met zijn natuurlijke processen, en de duin/zandhagedis is voor mij een symbool van de duinen.

Is er iets veranderd tijdens de periode dat je monitoort betreffende het aantal dieren?

Als duinbeheerder durf ik wel te zeggen dat het redelijk goed gaat met de zandhagedis. Begrazing van het gebied heeft daarin een belangrijke rol gespeeld. Wat voor mij ook een belangrijke maatstaf is, is "het publiek". De meldingen van overstekende dieren zijn sterk toegenomen. Deze overstekers worden hier "roadrunners" genoemd. Zeker ook wat betreft de 'nieuwe duintjes' op het Kennemerstrand moeten we positief zijn. Het gebied is toch snel gekoloniseerd, zeker daar zie je wat de duinhagedis overwint, dynamiek door wind, dynamiek door recreatie, predatie door o.a. torenvalken, kraaien en meeuwen.

Is er iets veranderd op het traject?

Als ik mijn traject zou bekijken door de ogen van de zandhagedis, zou ik zeggen "wat heet": Het stoppen van de drinkwaterwinning, gekoppeld aan een aantal zeer natte jaren, begrazing, het verleggen van een weg. Maar vooral ook het terugdringen van de verruiging, en voorzichtig wat meer dynamiek.

Hoe zie je de toekomst van jouw traject en je eigen rol daarin?

De toekomst van mijn trajecten zie ik positief in, al geloof ik wel dat door natuurlijke processen er veranderingen zullen gaan plaatsvinden.

- natuurlijke fluctuaties van de populatie
- verhoogde dynamiek waardoor trajecten veranderen, de duinhagedis migreert, en kan dus mogelijk op dat traject verdwijnen.

Mijn rol daarin zal zijn het volgen van de duinhagedis in het gehele nationaal park, ik pleit bij deze voor een andere opzet van het monitoringprogramma. Bijvoorbeeld; trajecten beter afgestemd op diverse natuurtypes, van strand tot binnenduintrand. Onderzoek aan gebiedjes buiten natuurgebieden lijkt mij ook zinvol.

Heb je nog een tip voor andere monitoorders?

TIP, staar je niet blind op alleen de duinhagedis, ze zijn een onderdeel van het ecosysteem duin, leer je gebied kennen en de rest komt bijna vanzelf.

Bij dit jubileum hoort op zijn minst een groot compliment voor de mensen van Ravon. Dank voor jullie steun en begeleiding.